

DARAH BHARATA
 VERZAMELING
 VAN HOOFDPERSONEN UIT DE
 WAJANGPOERWA

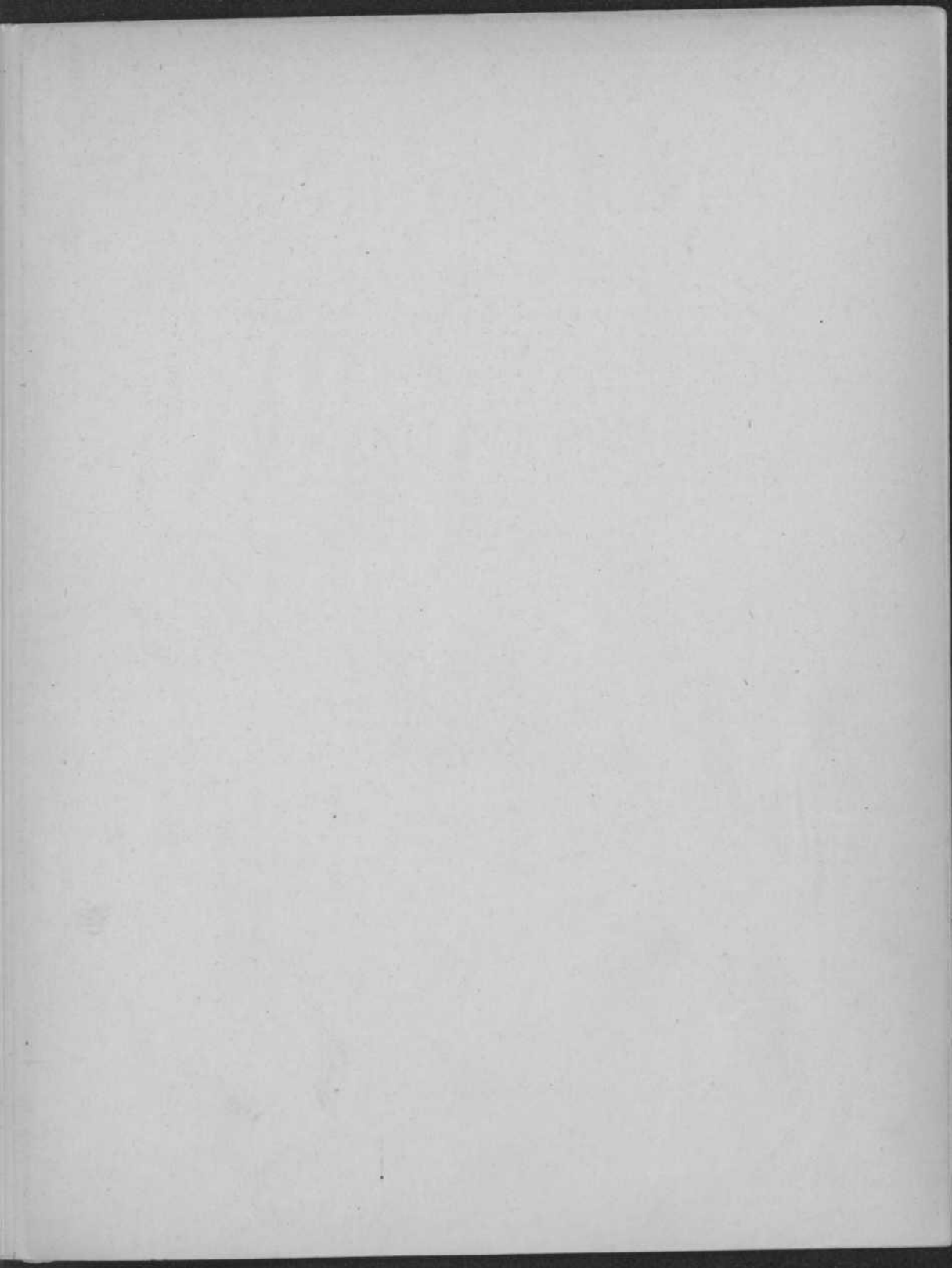
COMMISSIE
 VOOR DE VOLKSLECTUUR

1809
C26

RIJKSUNIVERSITEIT LEIDEN

0985 9294

DARAH BHARATA

VERZAMELING VAN HOOFDPERSONEN

UIT DE

WAJANG POERWA

A-3850

BIBLIOTHEEK

A-3850

Departement van Koloniën.

9029/63

DARAH BHARATA

WALANG POERWA

WALANG POERWA

VOORWOORD

Hiermede bieden wij het publiek aan een serie van 37 platen, voorstellende wajangfiguren, die in de Javaansche weergaven van het Indische epos, het Mahābhārata, een rol spelen.

Eene toelichting met eene beschrijving van de bijzondere kenmerken der afzonderlijke figuren is hierbij gevoegd.

De oorspronkelijke teekeningen werden vervaardigd door den Javaanschen teekenaar te Solo, R. Soelardi, onder toezicht van P. A. A. Pr. Prangwadana, hoofd van het Mangkoenegara'sche huis, terwijl de reproductie is bezorgd in de Lithografische werkplaatsen van den Topografischen Dienst te Weltevreden op aanwijzing van den Chef dier inrichting, den Heer J. W. Teillers.

Dezen medewerkers brengen wij hierbij gaarne hulde voor hunnen arbeid.

Deze uitgave heeft vooral ten doel om kringen, die tot nu toe vreemd stonden voor het wajangspel, doch wel belangstelling hebben, eenigszins te orienteeren.

In aansluiting aan deze uitgave zal het aanstaande jaar verschijnen eene „Lakonverzameling in verband staande met het Mahābhārata,” zijnde een vrijwel volledig tekstboek der Javaansche tooneelschetsen, min of meer gegrond op dit heldendicht.

DE COMMISSIE VOOR DE VOLKSLECTUUR.

Weltevreden, Juli 1919.

TOELICHTING BIJ DE PLATEN

In de letterkunde der Hindoe's, de bewoners van het oude Indië, neemt het onder den naam Mahābhārata bekende heldendicht, een voorname plaats in. Het bevat een reusachtig aantal verhalen van goden en menschen, gegroepeerd om de beschrijving van de lotgevallen en den strijd van de vijf zonen van Pāṇḍu — de Pāṇḍava's — met hun neven, de Kaurava's. In het kort komt deze geschiedenis op het volgende neer.

In Hastinapura (Ngastina) (¹) de olifantenstad, heerschte vorst Çāntanu (Santanoe) uit den Kuru-stam. Toen deze vorst reeds een zoon, Bhīṣma (Bisma) genaamd, had, ontmoette hij de schoone Satyawatī (Doergandini; Bok Lara Amis), die hij tot zijn gemalin wenschte te verheffen. Satyawatī stemde hierin toe, onder voorwaarde, dat de uit haar huwelijk met den vorst geboren zoon dezen in de regeering zou opvolgen. Bhīṣma was zoo edel, om — ten einde dit huwelijk van zijn vader mogelijk te maken, — van zijn rechten als kroonprins afstand te doen en de gelofte af te leggen van ongehuwd te zullen blijven, zoodat ook zijn mogelijke nakomelingen geen aanspraak op den troon zouden kunnen maken.

Satyawatī — die bij Parāçara (Palasara) reeds een voorzoon, Vyāsa (Abiasa) had — schonk Çāntanu twee kinderen, Tjitrāṅgada en Witjitravīrya (Tjitrāsēna), die hun vader in de regeering opvolgden, maar beiden kinderloos overleden. Ingevolge een aloud gebruik nam hun zwager, de als kluizenaar levende Vyāsa, hun weduwen tot zich. Hij verwekte bij haar de prinsen Dhṛtarāṣṭra (Destarata) en Pāṇḍu. Daar de eerstgenoemde blind werd geboren, nam de jongere Pāṇḍu de regeering op zich. Deze had bij Kuntī (Koeṣṭī) drie en bij Mādri (Madrin) twee zoons, die onderscheidenlijk de namen ontvingen van Yudhiṣṭhira (Joeḍiṣṭira; Poentadēwa); Bhīma (Wrekodara; Bratasēna); Arjuna (Djanaka; Ardjoena; Pamadé; Parta); Nakula en Sahadewa (Sadēwa). Bij den zonnegod had Kuntī reeds een voorzoon Karṇa. Dhṛtarāṣṭra huwde met Gāṇḍhārī, en kreeg honderd zonen, bekend onder den collectieven naam

(¹). Tusschen haakjes wordt de op Java meest gebruikelijke vorm van de eigennamen gegeven, terwijl voor de andere eigennamen om praktische redenen in deze toelichting de Bernerspelling is gevolgd evenals voor de index-namen in de lijst hierachter.

Kaurava's (Korawa's), van wie Duryodhana (Soejoedana) en Duççasana (Doersasana) — op Java ook Doermagati, Tjitraksa en Tjitraksi — in het epos het meest worden genoemd.

Na den dood van Pāṇḍu nam de blinde Dhṛtarāṣṭra de teugels van het bewind in handen. Op den duur ontstond een zeer gespannen verhouding tusschen de Kaurava's en Pāṇḍu's zonen, de Pāṇḍava's. Ten slotte werd de weigering der Kaurava's om aan hun neven de helft van het rijk af te staan, de aanleiding tot het uitbreken van den grooten strijd der Bhārata's — de Bhārata-yuddha (Bratajoeda) — waarin de Kaurava's zoo goed als geheel ten onder gingen en door het geslacht der Pāṇḍava's werden vervangen.

De Hindoe's brachten met hun godsdienst ook vele hunner geschriften en verhalen naar het oude Java. Het boven in het kort beschreven Mahābhārata-epos is in de letterkunde van dit eiland vertegenwoordigd door een reeks „lakon's" van de z. g. Wajang poerwa, welke de lotgevallen van de beide genoemde heldengeslachten behandelen. Al spoedig werd de geschiedenis der Pāṇḍava's en Kaurava's zoo algemeen bekend en geliefd, dat men zich die geheel op Java voorgevallen dacht. De wajang — het Javaansche tooneel — zorgde er voor, dat de oude verhalen de eeuwen door hun bijzondere bekoring bleven uitoefenen en dat nog in dezen tijd de hoofdfiguren uit het groote epos bij alle lagen van het volk bekend zijn.

Wajang-vertooningen kwamen reeds in zeer ouden tijd op Java voor, waarschijnlijk oorspronkelijk als een vorm van eeredienst ter oproeping van de „schimmen" der voorouders, waarbij de vertooner, de ḍalang, als priester optrad. In een, in de eerste helft der elfde eeuw vervaardigde bewerking van het gedicht Ardjoena Wiwāha (Ardjoena's bruilofsfeest) leest men o. a.: „Er zijn er, die — als zij kijken naar de tooneelpoppen — weenen, bedroefd en verbijsterd zijn, hoewel zij toch weten, dat het uitgesneden leer is, hetwelk het vertoon maakt van te spreken." In deze aanhaling is sprake van schimmenspielen, waarbij de schaduw („wajang") der uitgesneden leeren poppen op een scherm valt, d. i. de zoogenaamde wajang koelit.

Behalve dit echte „schimmentooneel" vindt men op Java nog vertooningen met: a. platte, beschilderde, houten poppen („wajang keliṭik" of „wajang kerotjil") en b. ronde, aangekleede poppen („wajang golèk"), terwijl ook soms platen met afbeeldingen worden ontold en vertoond („wajang bèbèr"). Verder kunnen ook door „tooneelspelers" de verhalen worden uitgebeeld en wel bij de „topèng" met gemaskerde en bij de „wajang wong" (Maleisch: „wajang orang") met ongemaskerde, doch gegrimeerde personen.

Bij de vertooning van de wajang koelit vallen de schaduwen van de poppen op een scherm (kelir) van wit weefsel, dat op een houten raam is gespannen. Te dien einde wordt boven het hoofd van den vertooner (ḍalang) een lamp (bléntjong) gehangen. De poppen — die zijn opgeborgen in een langwerpige vierkante kist, welke naast den

dalang staat en die ten tooneele worden gevoerd door ze in twee, aan de onderzijde van het scherm liggende, pisangstammen te steken — zijn grootendeels „en profil” uitgesneden en hebben gewoonlijk losse, beweegbare armen. Elke persoon wordt door een eigen figuur voorgesteld. Het karakter van deze figuur wordt aangegeven door gelaatsuitdrukking, lichaamsbouw, houding van het hoofd, e. d. De kleeding staat in verband met rang en stand van de afgebeelde personen.

Veel is hierin van overouden oorsprong. Het prototype van deze eigenaardige afbeeldingen vindt men op enkele tempelreliefs, bijv. in de aan den Panataran-tempel in het Blitar'sche voorkomende afbeeldingen van het Ramāyana. Daarbij sluiten de Balineesche wajang-figures meer direct aan, terwijl de op Java gebruikte wajang-poppen als een moderne wijziging van de oude vormen zijn te beschouwen. Daar bij de vervaardiging van een nieuw stel poppen gewoonlijk reeds bestaande, algemeen als voortreffelijk erkende, worden gevolgd, komen de verschillende afbeeldingen van eenzelfde persoon in hoofdzaak met elkaar overeen. De hierbij gaande afbeeldingen zijn geteekend naar een wajang-stel, vervaardigd op aanwijziging van Prins Mangkoe-Negara IV te Soerakarta, welke nog heden als standaard-model in aanzien staan.

Hieronder volgt een lijst van de afgebeelde figuren — welke alle hoofdpersonen uit de geschiedenis der Pāndava's en Kaurava's voorstellen — met vermelding van eenige bijzonderheden en van de voornaamste kenmerken der poppen.

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
1	ÇĀNTANU (Santanoe) Vorst van Ngastina. Vader van Bisma (2) bij de riviergodin Déwi Djahnawi en van Tjitragada en Witjitrwirja (Jav. Tjitráséna) bij Déwi Satyawati (4).	Vrij trotsch.	Onevenredig gevormd.	Linsvormig.	Weinig baard.
2	BHĪṢMA (Bisma of Dewabrata.) Zoon van Santanoe. (1) Kluizenaar. Ongehuwd. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's.	Trotsch.	Middelmatig lang.	Linsvormig.	Baard op den schouder hangend.
3	PARĀÇARA (Parasara). Vader van Abiasa (5) bij Déwi Satyawati (4). Ridder en Kluizenaar.	Rustig.	Middelmatig lang.	Half gesloten.	Loshangend haar.
4	SATIYAVATĪ (Satyawati Jav. Doergandini). Heeft bij Parasara (3) een zoon Abiasa (5), en bij Santanoe (1): Tjitragada en Witjitrwirja.	Rustig.	Boven de gewone lengte.	Half gesloten.	Op den schouder hangend haar. Haar-wrong omhoog gericht.
5	VYĀSA (Abiasa). Zoon van Parasara (3) en Déwi Satyawati (4). Kluizenaar. Bij de weduwen van zijn (half-)broeders Tjitragada en Witjitrwirja verwekt hij Dretarastra (6) en Pandoe (7).	Rustig.	Middelmatig lang.	Half gesloten.	Baard.
6	DHĪRTARĀṢṬRA (Dretarastra) (Jav. D(r)estārata). Zoon van Abiasa (5). Vader van de Korawa's bij Déwi Gandari.	Rustig.	Middelmatig lang.	Blind.	Kapsel „Keling”
7	PĀṆḌU. (Pandoe) Zoon van Abiasa (5). In naam vader van de Pandawa's: Joeḍistira (10); Bima (11); Ardjoena (12) bij Déwi Koenṭi (8) en van Nakoela (13) en Sahadéwa (14) bij Déwi Madri (Jav. Madrim).	Rustig.	Welgemaakt.	Half gesloten.	Kapsel „Soepit Oerang”

VOORKOMEN.			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken.
Beenhouding.	Lichaamskleur.	Gelaatskleur.	Hoofd.	Lichaam (romp).	Ledematen.	
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Lichtrood.	Diadeem. Garoeḍa. Kroonmuts.	Rugvleugel. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	Volledige vorstelijke uitrusting.
Ver van elkaar.	—	Rood	Diadeem. Priester-muts. Garoeḍa. Oorversiersel: „sekar kloewih” tot op den schouder.	Tabbaard. Sléndang	Pols- en voetringen. Schoenen. Lange en korte broek.	Eén der handen tot vuist gebald.
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Garoeḍa. Oorversiersel: „waderan”.	Staatsiekleed met queue. Sléndang.	—	—
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Oorversiersel: „waderan”.	Staatsiekleed. Sindjang.	—	—
Ver van elkaar	—	Verguld.	Als Bisma (2).	Baadje. Gebloemd onderkleed.	Arm-, pols- en voetringen. Schoenen.	—
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Verguld.	Diadeem. Oorversiersel „sekar kloewih” tot op den schouder.	Halsketting en Snoer. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	—
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Verguld.	Oorversiersel „waderan”.	Als Dretarastra. (6).	Als Dretarastra. (6).	—

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHAAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
8	KUNTI (Koenṭi) Heeft als maagd bij den zonnegod een zoon Karna (9). Huwt vervolgens met Panḍoe (7). Heeft 3 zoons, verwekt door goden: Joeḍistira (10), vader: de god der gerechtigheid Sang hyang Darma; Bima (11) vader: de god van den wind Sang hyang Bajoe en Ardjoena (12), vader: de hemelheer Indra (33) (Jav. Endra).	Rustig.	Middel- matig lang.	Half ge- sloten.	Kapsel „keling“
9	KARNA (Karna). Zoon van den zonnegod bij Déwi Koenṭi (8). In de Bratajoeda voert Karna de Korawa's aan. Hij sneuvelt door de hand van Ardjoena (12).	Fier.	Welge- maakt.	Half ge- sloten.	—
10	YUDHIŠTHIRA (Joeḍistira) Oudste der Pandawa's. Zoon van Déwi Koenṭi (8). Gehuwd met Dropadi. (23) Strijdt in de Bratajoeda tegen vors Salja (27).	Rustig.	Welge- maakt.	Half ge- sloten.	Kapsel „keling“
11	BHIMA (Bima) (Jav. Wrekodara). Tweede zoon van Déwi Koenṭi (8). Gehuwd met Hadimba (Jav. Arimbi) en Dropadi (23). Vader van Gaṭotkatja (26).	Heftig.	Lang, ge- spierd en lenig.	Half ge- sloten.	Kin- en hals baard. Kne- vel naar bo- ven gekruld. Kapsel: „soepit oerang.“
12	ARJUNA (Ardjoena). Derde zoon van Déwi Koenṭi (8). Gehuwd met Soebadra (Jav. Sembadra) en Dropadi (23). Volgens Jav. opvatting ook gehuwd met S(ri)kandi (24). Vader van Abimanjoe (30) bij Soebadra. Strijdt in de Bratajoeda tegen Karna (9).	Rustig.	Welge- maakt.	Half ge- sloten.	Kapsel: „soepit oerang.“

VOORKOMEN			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken.
Beenhou- ding.	Lichaams- kleur.	Gelaats- kleur.	Hoofd.	Lichaam (romp.)	Ledematen.	
Dicht bij elkaar.	—	Zwart.	Oorversiersel: „Soerèng pati“.	Baadje.	Polsringen.	Houding iets vooroverge- bogen.
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Diadeem. Kroonmuts. Garoeḍa. Oorversiersel: „Soerèng pati“.	Rugvleugels. Halsketting. Halsnoer. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	Volledige vor- stelijke uit- rusting.
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Oorversiersel: „waderan“.	Staatsiekleed breed neer- hangend.	—	—
Ver uit elkaar.	Verguld.	Zwart.	Oorversiersel: „poedak si- noempet“. Rozet op het voorhoofd.	Vierkleurig ge- ruit staatsiekleed. waaraan een enkelvoudige (niet dubbele) sleep.	Armringen „bogeman“. Polsringen „Tjandrakirana“. Korte broek met draken- kop-patroon.	Lange spitse nagel.
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Oorversiersel: „Waderan“	Staatsiekleed met queue	—	—

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
13	NAKULA (N a k o e l a.) Met zijn tweelingbroeder Sahadéwa (14) zoon van Madri (zie onder Pandoe, (7) en van de beide hemel-artsen Aswi. Gehuwd met Dropadi (23). Heeft in de Bratajoeda geen bepaalden tegenstander onder de Korawa's.	Fier. Tamelijk rustig.	Slank.	Half ge- sloten.	Kapsel „soe- pit oe- rang"
14	SAHADEVA (S a h a d é w a (Jav. Sadéwa). Zie onder Nakoela (13). Ook deze heeft in de Jav. Bratajoeda geen bepaalden tegenstander. Volgens het Mahabharata doodt hij Sakoeni (25).	id.	id.	id.	id.
15	DURYODHANA (S o e j o d a n a of D o e r j o d a n a). Oudste zoon van Dretarastra (6) en Déwi Gandari. Sneuvelt in de Bratajoeda door de hand van Bima (11).	Als Bima (11).	Als Bima (11) maar min- der krachtig	Als Bima (11).	Baard en kne- vel als Bima (11)
16	DUÇÇASANA (D o e r s a s a n a). (Jav. Doersasana.) Zoon van Dretarastra (6) en Déwi Gandari. Sneuvelt in de Bratajoeda door de hand van Bima (11).	Ruw.	Groot, zwaar en grof.	Wijd open gesperd. Rood oog- lid, vol rimpels.	Kin-en Hals- baard.
17	CITRAKṢA (T j i t r a k s a.) Zoon van Dretarastra (6). Sneuvelt in de Bratajoeda door de hand van Bima (11) of door Ardjoena (12).	Trotsch.	Slank.	Linsvor- mig.	Loshan- gend hoofd- haar.
18	CITRĀKṢi. (T j i t r a k s i.) Zoon van Dretarastra (6). Strijdt in de Bratajoeda aan den kant der Korawa's.	id.	id.	id.	id.
19	DURMAGATI (D o e r m a g a t i). Zoon van Dretarastra (6) Sneuvelt in de Bratajoeda door de hand van Bima (11) of door Ardjoena (12).	Trotsch.	Kort, zwaar en ineen- gedrongen	Wijd openge- sperd. Rood.	Loshan- gend hoofd- haar

VOORKOMEN			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken
Beenhou- ding	Lichaams- kleur	Gelaats- kleur	Hoofd	Lichaam (romp)	Ledematen	
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Zwart.	Oorversiersel: „Sekar kloe- wih" tot aan de schouders reikend.	Halsketting. Halssnoer. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetrin- gen.	Hoog voor- hoofd.
id.	id.	id.	id	id.	id.	Laag voor- hoofd.
Dicht bij elkaar.	Als Bima (11).	Als Bima (11).	Kroon. Garoeđa.	Halsketting. Halssnoer. Rugvleugel. Staatsie- kleed met queue.	Arm-, pols- en voetrin- gen.	Soms met kroon, maar dan alleen als hij voorge- steld wordt als edelman (satrya).
Ver uit elkaar.	Verguld.	Rood.	Kroonmuts. Garoeđa met een tong die tot op de schouders van de pop reikt. Oorversiersel „sekar kloe- wih".	Staatsie- kleed (zon- der queue) Halsketting. Halssnoer.	Arm-, pols- en voetrin- gen. Lange tjindé broek. Korte broek.	Hoofd vooroverge- bogen. Lachend. Buik uitpui- lend.
Ver uit elkaar.	Verguld.	Rose.	Diadeem. Garoeđa. Oorversiersel: „sekar kloe- wih".	Staatsie- kleed.	Arm-, pols- en voetrin- gen.	Hoofd i. d nek. (Neus i. d wind.)
id.	id.	Blauw.	Kroonmuts. Garoeđa. Oorversiersel „sekar kloe- wih".	id.	id.	id.
Een wei- nig van elkaar.	Verguld.	Rood.	Diadeem. Oorversiersel: „sekar kloe- wih".	Halsketting. Staatsie- kleed.	Arm-, pols- en voetrin- gen.	Korte hals. Lachend. Schouders hoog. Buik uitpuiend.

Nummer.	NAAM en TOELICHTING.	LICHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw.	Oogen	Hoofd en baard.
20	DROṆA (Drona.) (Jav. Droena of Doerna). Leermeeester van Korawa's en Paṇḍawa's. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's, sneuvelt door de hand van Drestadyoemna (22.) Vader van Aswatama (31).	Droevig.	Slank.	Half dicht ge- knepen.	Dichte en lange baard.
21	KRPA. (Крепа.) Leermeeester van Korawa's en Paṇḍawa's. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's.	Trotsch.	Nog al flink.	Wijd openge- sperd.	Kapsel „keling.“
22	DHRṢṬADYUMNA (Drestadyoemna.) Zoon van vorst Drapada. Broeder van Dropadi (23) en S(r)ikandi (24). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Paṇḍawa's. Valt na afloop van den strijd door de hand van Aswatama (31).	Trotsch.	Welge- maakt.	Half- gesloten.	Kapsel „keling.“
23	DRAUPADĪ (Dropadi.) (Jav. Droepadi), dochter van vorst Drapada. Echtgenoot van de vijf Paṇḍawa's (Volgens Jav. opvatting alleen van Joediṣṭira (10). Heeft bij elk hunner een zoon. (Volgens Jav. opvatting slechts één zoon: Pantjawala).	Als Satya- wati. (4).	Middelma- tig.	Als Sa- tyawati. (4).	Als Satya- wati (4) maar haar- wong omhoog gericht.
24	ÇIKHANDIN. (S(r)ikandi.) Zuster van Dropadi. Wordt later een man. Volgens Jav. opvatting blijft zij een vrouw en huwt met Ardjoena (12). Wordt na afloop van de Bratajoeda gedood door Aswatama (31).	Fijn, maar vast beraden.	Middelma- tig maar krachtig.	Als Satya- wati (4).	Als Sa- tyawati (4).

VOORKOMEN.			KLEEDING en VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken
Beenhou- ding	Lichaams- kleur.	Gelaats- kleur.	Hoofd.	Lichaam (romp).	Ledematen.	
Een weinig van elkaar.	Verguld maar be- dekt door het baadje.	Verguld.	Kalotje. Oorversiersel: „sekar kloewih“.	Baadje. Sléndang.	Pols- en voetrin- gen. Schoenen. Lange tjindé- broek. Korte broek.	Neus gebogen. In de verlamde hand een rozen- krans.
Ver uit elkaar.	Verguld.	Zwart.	Diadeem. Garoeḍa. Oorversiersel: „sekar kloewih“ op de schouder afhangend.	Halsketting. Halsnoer. Staatsiekleed. Rugvleugel.	Arm-, pols- en voetringen.	Neus in den wind.
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Verguld.	Diadeem. Garoeḍa. Oorversiersel: „soerèng pati“.	Rugvleugel. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	—
Als Satya- wati (4).	Als Satya- wati (4).	Als Satya- wati (4).	Als Satyawati (4).	Als Satyawati (4).	—	—
Als Satya- wati (4).	Als Satya- wati (4).	Verguld.	Diadeem. Garoeḍa. Oorversiersel: „soerèng pati“.	Als Satyawati (4).	Arm-, en pols- ringen.	—

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
25	ÇAKUNI (Sakoeni). (Jav. Sengkoeni). Broeder van Déwi Gandari. Volgens Jav. opvatting patih van Ngastina. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's, sneuvelt door de hand van Sahadéwa (14), volgens Jav. opvatting door Wrekadara (11).	Spotlachend.	Middelmatig.	Linsvorming.	Dunne kin- en halsbaard
26	GHATOTKACA (Gafoetkatja.) Zoon van Bima (11) bij Hadimba (Jav. Arimbi). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Pandawa's, sneuvelt door de hand van Karna (9).	Streng (woest)	Groot en zwaar.	Wijd open gesperd.	Kapsel „soepit oerang”.
27	ÇALYA (Salja.) Vorst van Madraka, broeder van Déwi Madri (Jav. Madrim). Volgens Jav. opvatting vader van Boerisrawa (35) en schoonvader van Baladéwa (28), Karna (9) en Soejodana (15). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's, maar is het in zijn hart eens met de Pandawa's. Sneuvelt door de hand van Joe-distira (10).	Fier. Tamelijk rustig	Welge-maakt.	Linsvorming.	Halsbaardje.
28	BALADEVA OF BALARĀMA (Baladewa.) (Balarama; Sang Karsana; Alajoeda). Oudere broeder van Kresna (29). Strijdt in de Bratajoeda niet mee.	Trotsch. Opvliegend.	Manhuldig.	Linsvorming.	Sikje en halsbaardje.
29	KRŠNA (Kresna.) Vorst van Dwaraka Jav (Dwarawati). Broeder van Dewi Koenji (8) en Soebadra. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Pandawa's.	Fier en lief.	Welge-maakt.	Halfge-sloten.	—
30	ABHIMANYOE (Abimanjoe), Zoon van Ardjoena (12) en Soebadra. Vader van Parik(esit) (37) bij Déwi Oetari. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Pandawa's. Sneuvelt door de hand	Als Parasara (3).	Als Parasara (3).	Als Parasara (3)	Loshangend tot aan de schouders.

VOORKOMEN			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken
Beenhou- ding	Lichaams- kleur	Gelaats- kleur	Hoofd	Lichaam (romp)	Ledematen	
Een weinig van elkaar.	Verguld.	Verguld.	Kalotje. Oorversiersel: „sekar kaloe-wih”.	Halsketting. Halssnoer. Krijgsmansstaatsiekleed zonder plooiën.	Arm-, pols- en voetringen.	Neus gebogen.
Ver uit elkaar.	Verguld.	Zwart.	Diadeem. Garoeđa. Oorversiersel: „soerèng pati”.	Halsketting. Halssnoer. Rugvleugel. Staatsiekleed.	Arm-, pols- en voetringen. Lange tjindébroek. Korte broek.	—
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Rood.	Diadeem. Kroonmuts. Garoeđa. Oorversiersel: „soereng pati.”	Halsketting. Halssnoer. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	—
Ver uit elkaar.	Verguld.	Rood.	Diadeem. Kroon. Garoeđa. Oorversiersel: „soerèng pati”.	Halsketting. Halssnoer. Rugvleugel. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen. Lange tjindébroek. Korte broek.	—
Dicht bij elkaar.	Gitzwart.	Gitzwart.	Diadeem. Kroon. Oorversiersel: „soerèng pati”.	Halsketting. Halssnoer. Rugvleugel. Staatsiekleed met queue.	Arm-, pols- en voetringen.	Volledige vorstelijke uitrusting.
Ver uit elkaar.	Als Parasara (3)	Als Parasara (3)	Als Parasara (3)	Staatsiekleed	Arm-, pols- en voetringen. Lange tjindébroek en korte tjindébroek.	Volledige vorstelijke uitrusting.

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
31	AÇWATTHĀMAN (A s w a t a m a) Zoon van Drona (20). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's. Wordt na afloop van den strijd gedood door Parik(e)sit (37)	Uitdagend en sluw.	Slank.	Linsvormig.	—
32	JAYADRATHA (D j a j a d - r a t a.) Vorst van Sindoe (Volgens Jav. opvatting een ridder van Banakling). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's. Sneuvelt door de hand van Ardjoena (12).	Als Gaṭotkatja (26).	Als Gaṭotkatja (26)	Als Gaṭotkatja (26)	Kapsel „keling”
33	INDRA (Jav. Batara Endra). Heer van den Godenhemel (Jav. zoon van Batara Goeroe). Vader van Ardjoena (12) bij Dēwi Koenti (8).	Rustig.	Flink.	Linsvormig.	Zware baard.
34	SATYAKI. (J o e j o e d a n a). Vorst der Satwata's. (Jav. zoon van Satyadjid, vorst van Lesanpoera, terwijl de naam Joejoedana niet genoemd wordt). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Paṇḍawa's.	Trotsch	Middelmatig.	Linsvormig.	Kapsel „soepit oerang”
35	BHĀRIÇRAVAS (B o e r i s r a w a) Zoon van Salja (27). Volgens de Bratajoeda Kawi zoon van Praboe Somadatta. Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's, sneuvelt door de hand van Satyaki (34).	Grof. Trotsch.	Groot en grof.	Wijd open-gesperd. Rood ooglid vol rim-pels.	Kin-en halsbaard. Loshangend haar.
36	KRTAVARMAN (K r e t a w a r m a). (Jav. Kartamama). Broeder van Dēwa Midoesa, den overgrootvader van Kresna (29) en van de drie oudste Paṇḍawa's (10, 11, 12). Volgens Jav. opvatting bloedverwant van Soejodana (15). Strijdt in de Bratajoeda aan de zijde der Korawa's	Rustig, maar grof.	Middelmatig.	Linsvormig.	—

VOORKOMEN			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken.
Been-houding.	Lichaams-kleur.	Gelaats-kleur.	Hoofd.	Lichaam (romp.)	Ledematen.	
Ver uit elkaar.	Verguld.	Wit, soms rose.	Kalotje. Garoeḍa Oorversiersel: „sekarkloewih”	Staatsiekleed.	Arm-, pols- en voetringen. Korte broek.	
Als Gaṭotkatja (26.)	Als Gaṭotkatja (26.)	Als Gaṭotkatja (26.)	Als Gaṭotkatja (26.)	Als Gaṭotkatja (26.)	Als Gaṭotkatja (26.)	
Ver uit elkaar.	Verguld maar bedekt door 't baadje (tabbaard.)	Zwart.	Diadeem Kroon (tiara) Oorversiersel: „soerèng pati”	Baadje, Sléndang. Rugvleugel.	Arm-, pols- en voetringen. Schoenen.	Kris aan voorzijde. Behoort tot de mooie, flinke wajang figuren.
Ver uit elkaar.	Verguld.	Rood.	Diadeem. Garoeḍa. Oorversiersel: „soerèng pati”	Staatsiekleed met borstplaat.	Arm-, pols- en voetringen. Lange en korte broek.	
Ver uit elkaar.	Verguld.	Rood.	Kleine garoeḍa. Oorversiersel: „sekar kloewih” tot op de schouders afhangend.	Halsketting Halssnoer. Staatsiekleed.	Arm-, pols- en voetringen. Lange en korte broek.	Lachend. Buik uitpuilend.
Ver uit elkaar	Verguld.	Rood.	Diadeem. Garoeḍa. Oorversiersel: „soerèng pati.”	Halsketting Halssnoer. Staatsiekleed. Rugvleugel.	Arm-, pols- en voetringen. Lange tjindébroek. Korte broek	

Nummer	NAAM en TOELICHTING	LICHHAAM en ALGEMEEN			
		Voorkomen	Lichaams- bouw	Oogen	Hoofd en baard
37	PARIKSIT (Pariksiti). (Jav. Parikesiti). Zoon van Abimanjoe (30) en Déwi Oetari. Gebo- ren na het einde van de Bratajoeda. Volgt zijn oom Joedistira (10) op als vorst van Ngastina.	Rustig.	Welge- maakt.	Half ge- sloten.	Haar los hangend tot op den rug.

VOORKOMEN			KLEEDING EN VERSIERSELEN			Bijzondere kenmerken.
Been houding.	Lichaams- kleur.	Gelaats- kleur.	Hoofd.	Lichaam (romp.)	Ledematen.	
Dicht bij elkaar.	Verguld.	Verguld.	Diadeem. Garoeđa. Oorversiersel „soerèng pati”.	Staatsiekleed met queue. Borstplaatje.	Arm-, pols en- voetringen.	Queue met ge- plooiden randen.

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

No.	Text	Section 10			
		Section 10	Section 10	Section 10	Section 10
27	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...
28	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...
29	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...
30	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...
31	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...
32	... (Text continues with Burmese script)	...	...	...	...

[illegible]

ஸ்ரீராமநாதன் (நா.நா.)

SANTANOE.

ÇĀNTANU.

ဗိဇ္ဇာ (ဗိဇ္ဇာ)

BISMA.

BHĪṢMA.

ਪਰਸਾਰਾ (ਪਰਾਚਾਰਾ)

PARASARA.

PARĀÇARA.

សាត្វាវតី (សាត្វាវតី)

SATYAWATI.

SATYAVATĪ.

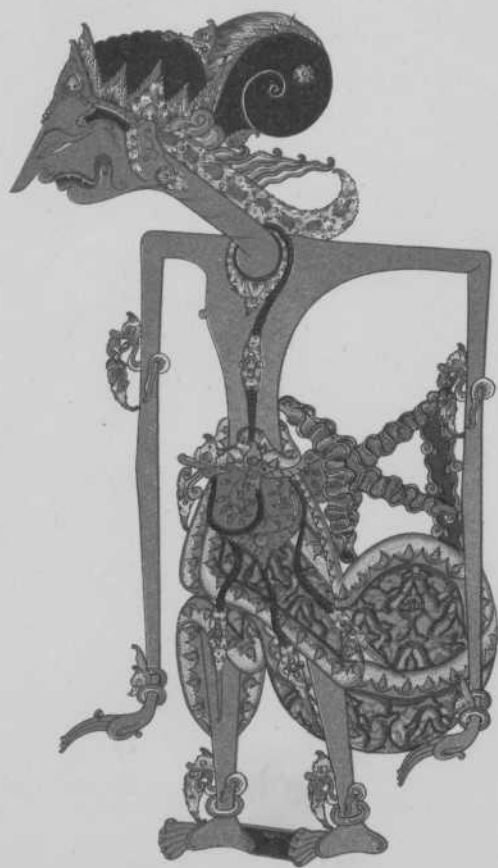

అజిసా

ABIJASA OF WJASA.

VYĀSA.

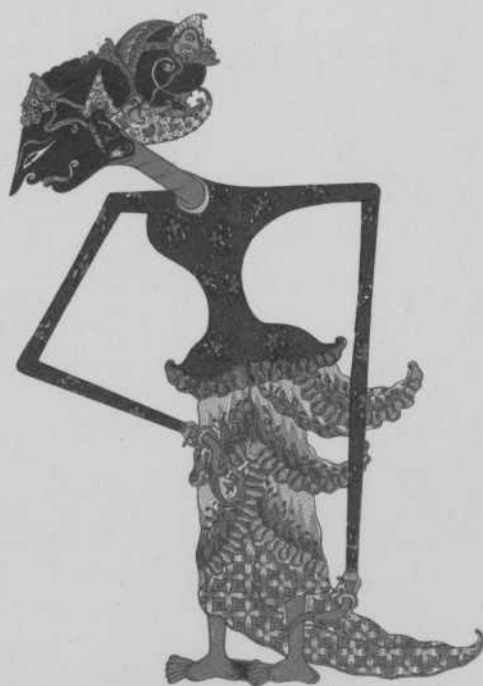
ມຸຖາ ມຸ (ມຸຖາ 2 ມຸ)
 DRETARASTRA.
 DHĪTARĀSTRA.

𑀧𑀸𑀓𑀲𑀺
𑀮𑀺
PANDŌE.
PĀNDU.

កុណ្ឌលីអញ្ចាញ់ (អញ្ចាញ់)
 KOENTI.
 KUNTI.

ហ្សេដិស្តីរ៉ា
JOEDISTIRA.
YUDHISTHIRA.

විමර්ශන

WERKODARA OF BIMA.
BHIMA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

ॐ अर्जुन
 ARDJOENA.
 ARJUNA.

ნაკოელა (ნაკულა)

NAKOELA.
NAKULA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

சாஹதேவ (மாலாசாஹதேவ)

SAHADÉWA.
SAHADEVA.

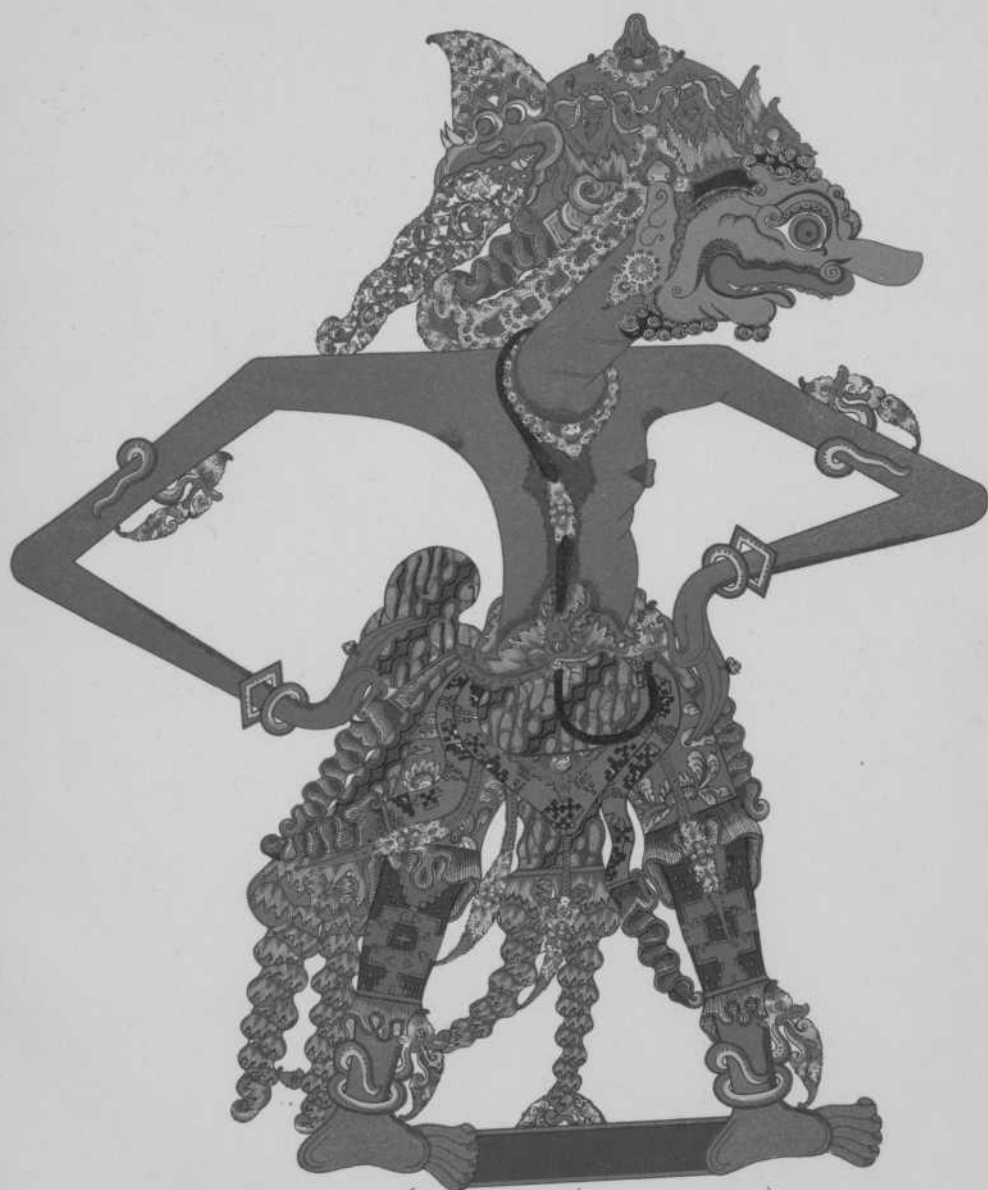

ទន្ស៊ីណា - ឡ្ហីណា (ឡ្ហីណា - ឡ្ហីណា)

SOEJODANA OF DOERJODANA.
DURYODHANA.

DOESSASANA (DOESSASANA)

DOESSASANA.
DUÇÇASANA.

വിശ്വനാഥ

TJITRAKSA.
CITRAKṢA.

തിത്രാക്സി

TJITRAKSI.
CITRĀKSI.

ឈ្មោះតាង

DOERMAGATI.

DURMAGATI.

ཇུང་མཆོག་
 DRONA.
 DRONA.

ԻՌՄԱ
KREPA.
KŖPA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

ព្រាហ្មណ៍ (ព្រាហ្មណ៍)

DROPADI.
DRAUPADI.

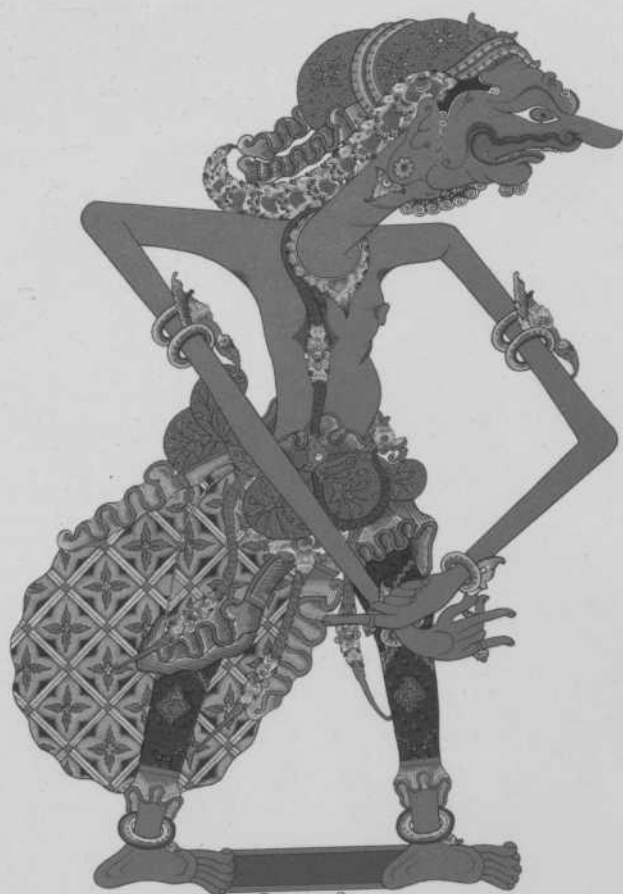

၇၂၈၂ (အိၤကၢၤတၢ်) (အိၤကၢၤတၢ်)

SIKANDI.
ÇIKHAÑDIN.

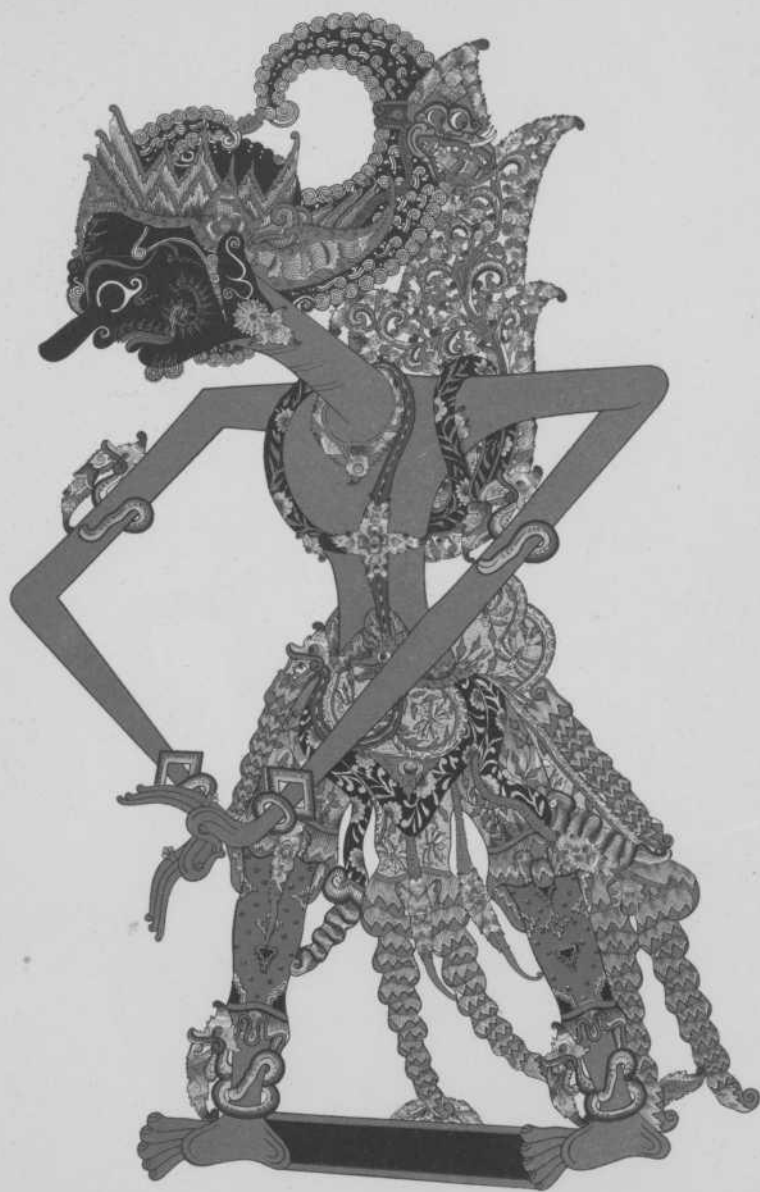

សាងកូនី

SANGKOENI OF SAKOENI.
ÇAKUNI.

រាជ្យ ឥណ្ឌា
 រាជ្យ
 GATOTKATJA.
 GHATOTKACA.

ṁṁṁ
SALJA.
ÇALYA.

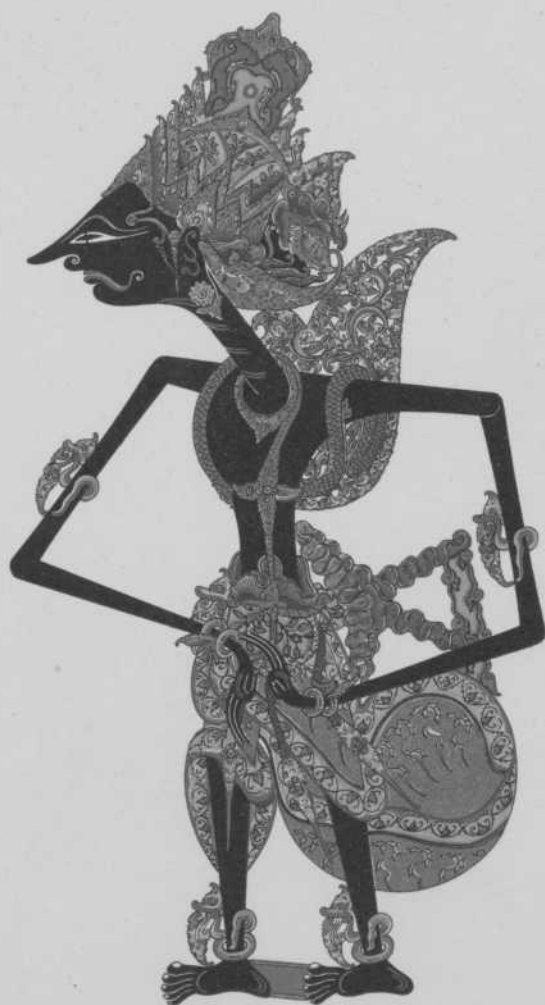

ဇာတုဗုဒ္ဓါတ (ဇာတုဗုဒ္ဓါတ ၊ ဇာတုဗုဒ္ဓါတ ၊ ဇာတုဗုဒ္ဓါတ)

BALADÉWA OF BALARAMA.
BALADEVA (BALARĀMA).

ကရုဏ (ကရုဏ)
KRESNA.
KRṢṢNA.

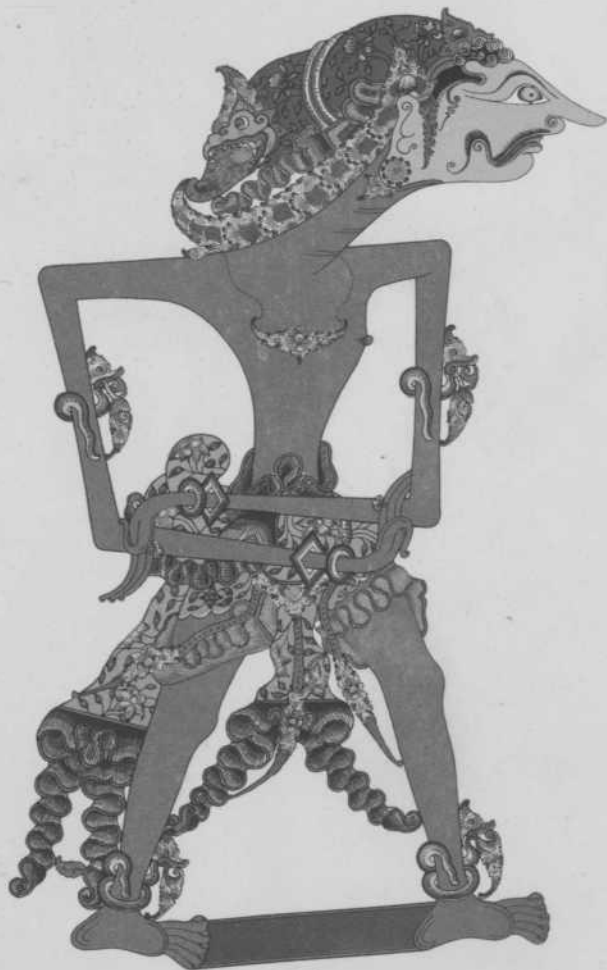

အဓိမာဏျ - (အဓိမာဏျ)

ABHIMANJOE.
ABHIMANYOE.

အသတ္တမာ (အသတ္တမာ)

ASWATTAMA.
AṢWATTHĀMAN.

ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ

DJAJAD-RATA.
JAYADRATHA.

အဇိတ်အဇိတ် (ဇေယျ)

INDRA.

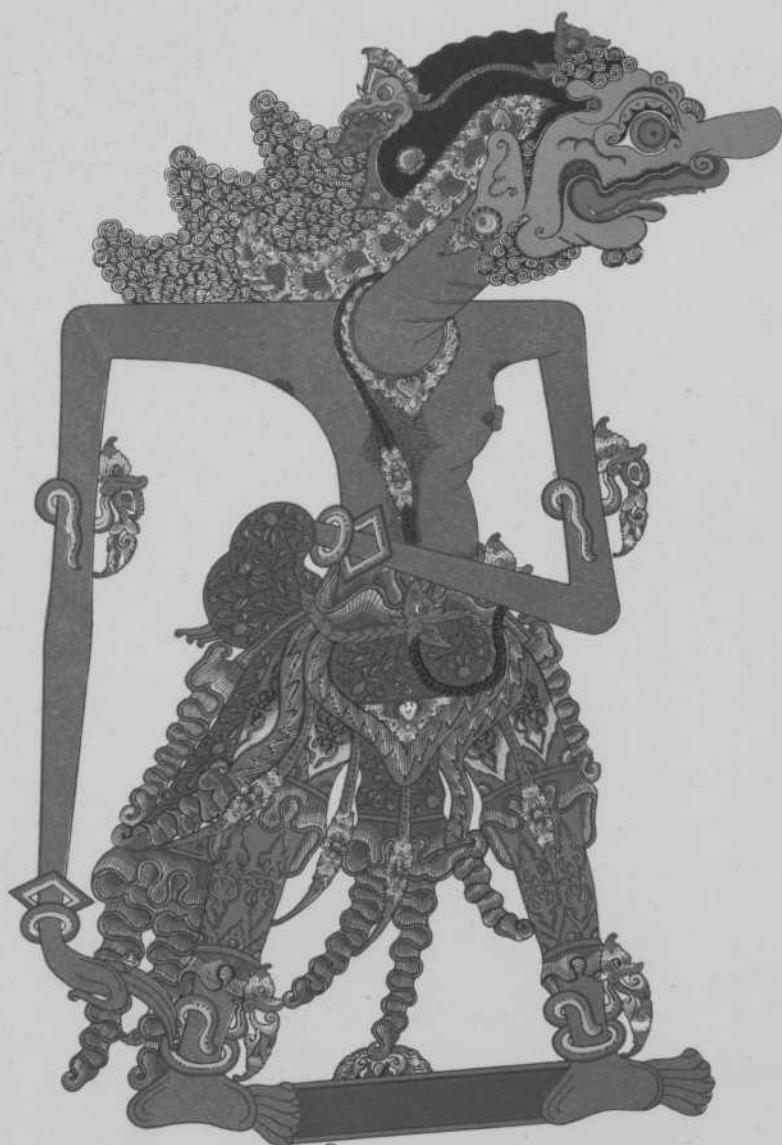
INDRA.

ਸਾਧੁਕੀ
SATYAKI.
SATYAKI.

ಶ್ರೀಶ್ರೀ
BOERI - SRAWA.
BHŪRIÇRAVAS.

ក្រេតាវរ្មា (ក្រុតាវរ្មា)

KRETAWARMA.
KṚTAVARMAN.

បារិក្ខិត បារិក្ខិត (បារិក្ខិត)

PARIKSIT.
PARIKSIT.

